

Н. Ф. Фучеджи

студ. III курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Л. О. Масіна

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Досліджувана тема є актуальною, адже у сьогоденні більшість суб'єктів господарювання займаються продажем товарів та послуг у кредит, що сприяє

залученню нових клієнтів та збільшення виручки. Результатом таких операцій є дебіторська заборгованість, яка формується на рахунках підприємства. Але важливо не допустити надмірного інвестування грошових коштів у дебіторську заборгованість. Адже це замороження власних коштів і може привести до негативних наслідків, а точніше до [1]:

- зниження ліквідності та рівня платоспроможності підприємства;
- зниження рівня чистого грошового потоку;
- недоотримання прибутку;
- нестача оборотних коштів;
- відтягнення фінансових ресурсів;
- зниження рентабельності використання власного капіталу та активів.

У П(С)БО 10 зазначено, що дебіторська заборгованість - це сума заборгованості підприємства на певну дату, яка виникла в результаті господарських відносин [2, п. 4].

Дебіторська заборгованість згідно зі стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності вважається активом підприємства та складає валюту балансу. Її розмір залежить від виду діяльності підприємства, коливається від 20% до 90% у складі активу підприємства [2, с. 158].

Проаналізувавши статистичні дані щодо динаміки дебіторської заборгованості на українських підприємствах у періоді з 2015-2019 рр. було зроблено висновок, що заборгованість збільшується, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства, на його ліквідність та платоспроможність. У 2015 році її розмір становить 2517,2 млрд. грн., у 2019 році досяг 4229,64 млрд. грн. [4].

Вплив на дебіторську заборгованість сприяло ряд як зовнішніх, так і внутрішніх факторів (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори впливу на дебіторську заборгованість

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
- економічний стан в країні, який здатний впливати на фінансові взаємовідносини підприємств; - стан розрахунків в країні; - рівень інфляції; - місткість ринку та сукупність його насиченості; - специфіка ринку сировинних ресурсів підприємства.	- виваженість кредитної політики підприємства; - наявність системи контролю за дебіторською заборгованістю; - професіональні якості менеджменту; - ділові якості менеджменту.

Розроблено автором на основі [5].

Зовнішні фактори можливо тільки прогнозувати, що цілком неможливо сказати про внутрішні. Адже вони залежать від професіоналізму фінансового менеджменту, від того як працівник освоїв мистецтво управління дебіторською заборгованістю [5, с. 2].

Основні проблеми управління дебіторською заборгованістю з якими стикаються на практиці українські підприємства:

1. Несвоєчасна обробка інформації. Першопричиною може виступати неорганізованість співробітників, або, навпаки, їх висока завантаженість. Також на цю проблему може впливати відсутність на підприємстві сучасної комп'ютерної техніки та програмного забезпечення. Тому що не кожне підприємство може собі дозволити замовити програму, за допомогою якої можна ефективно обробляти інформацію.
2. Відсутність оцінки кредитоспроможності покупців. Почнемо з того, що відсутня єдина загально визначена методологічна база щодо показника кількісної оцінки рівня конкурентоспроможності. Тому кожне підприємство створює свій ідеальний підхід. Але така ситуація створює ускладнення у взаємовідносинах між дебітором та кредитором, тому що вимагає додаткових зусиль, при погодженні інтересів двох сторін. Причинами, через які неможливо оцінити стійкість дебітора, є: по-перше, не кожен дебітор готовий розкрити інформацію щодо своєї бухгалтерської звітності; по-друге, можливий варіант, що у штаті відсутні спеціалісти, які здатні кваліфіковано провести фінансовий аналіз; по-третє, що в умовах жорсткої конкуренції не вистачає часу на роздум щодо ухвалення правильного рішення, тому що клієнта можуть переманити конкуренти та він відмовиться від покупки продукції саме у цього підприємства.
3. Відсутність регламенту роботи з простроченою заборгованістю. Ця проблема особливо стосується дрібних підприємств, які вважають, що працівники добре знають свої обов'язки та нема потреби оформляти додаткові документи. Але, у результаті, через відсутність саме таких документів на підприємстві, робота із заборгованістю призводить до додаткових фінансових витрат та дарма витраченого часу [1].

Отже, для того щоб протистояти основним проблемам управління дебіторською заборгованістю необхідно вирішити основні питання за допомогою розробки ефективних механізмів управління, що сприяють автоматизації обсягів та структури фактичного рівня дебіторської заборгованості, а також введення стандартів оцінки конкурентоспроможності контрагентів та підвищення рівня кваліфікації працівників, тощо [1].

Гуцаленко Л.В. та Мельник А.О. вважають, що за період 2015 - 2019 рр. темпи росту дебіторської заборгованості збільшилися на 65-70%, у зв'язку з погіршення стану взаємовідносин між суб'єктом діяльності та контрагентом щодо розрахунків по дебіторській заборгованості. На їх думку, основною причиною зростання дебіторської заборгованості є неспроможність клієнтів повернути одразу всю суму за отриманий товар [4].

Отже, розв'язання основних проблем, що пов'язані з управлінням дебіторською заборгованістю дозволяє підприємству уберегтися від сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Своєчасний облік та контроль стану дебіторської заборгованості має великий вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Список використаної літератури

1. Бикова Н. М. Проблеми управління дебіторською заборгованістю. *Сучасні наукові дослідження та інновації*. 2016. № 12. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2016/12/75813> (дата звернення: 15.02.2021).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 11.02.2021).
3. Чорненька О.Б. Вплив заборгованості на фінансовий стан суб'єкта господарювання *Економічний простір*. 2018. № 136. С. 158-169. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/292/281> (дата звернення: 12.02.2021).
4. Гуцаленко Л. В., Мельник А. О. Облік дебіторської заборгованості: концептуальні основи П(С)БО та МСФЗ. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/4.pdf (дата звернення: 12.02.2021).
5. Спиридонова Н.Є., Рожкова Н. К. Фактори, що впливають на утворення і погашення дебіторської заборгованості. *Вісник університету «Економіка, проблеми, рішення та перспективи»*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/factory-vliayayuschie-na-obrazovanie-i-pogashenie-debitorskoj-zadolzhennosti/viewer> (дата звернення: 11.02.2021).